

تاریخ ہجری ۱۳۳۲

نومبر ۳۴

تاریخ رومی ۱۳۳۰

صاحب امتیاز و مدیرمسئول  
حسین شعی

# خبر الکلام

سرمدی :  
احمد شیرانی

۲۷ حزیران

۱۵ شعبان المعظم

قل الحیر والافاسک

دین و وطن خدمت، عزم خالصہ سید بخشیدہ کوندری نشر اولنور اسلام اربور

طویر اغیز اولان شرق او ماتم زده افقرینه  
چویرنجه نظرمه دائمی بر یوقاق چار پیور ، او  
طویر اقرده یشایان دینداشلر مده ایسه فکر آ بک  
بیوک بر بوشاق مشاهده ایلورم . ایشته فکر  
خسته لغدن قصد ایتدیکم معاده ملتزمده کی بو  
فکر بوشاغیدر ،

نه اولوردی ؟ علمامزک بر قسم منوری  
ایله دارالفنوندن نشئت ایدن ، فقط هر معناسیله  
نشئت ایدن کنج دماغیلریمزک بر قسمی بر آرایه  
کاویده بر آزیوقاریده دیدیکم وجهله بر هیئت طبیه  
میدانه کتیرسلر ! . .

بو هیئتک وظیفه سی اناطولیمزک اک هجری  
کوشه لرینه قدر کیده رک و حتی قریه قریه  
طولاشه رق او بیچاره دینداشلر مزه ایچر وسنده  
یشادیمز شوعصر مدینتک بتون ترقیاتی ، بتون  
تکملاتی جانی ، روحی ، بر لسان ایله اکلا تمغه  
چالشمه لری ، اولجه نه ایدک ، فقط شمعی نه اولدق  
کوزلجه ایضاح ایله لیدر . لکن بو وظیفه اوچ  
ویا بش کون ایله پذیرای ختام اوله جقه سه آزادیمز  
فوائد کلیه یی ممکن دکل تأمینه کسب نائلیت  
ایده موز . بو اوله بر وظیفه درک سنه لرجه صبر  
و نبات و غیرت ایست . چونکه او هیئت طبیه دن  
بر افندی بر کویه کیدوبده علم انسانیتدن ، فن  
حاضرک فوائد و محسناتدن بحث ایتدیمی ، ایرتسی  
کونی ویا برهفته صکره دیگر بر افندی کیتلی ،  
اوزواللی دینداشلر مزک برهفته اولکی دویغولری  
نازله ملی ، و برقات دها تقویه سی خصوصنه صرف  
مقدرت ایلیدر . ایشته بو ، بویه اولور ، تکرر  
ایدرسه هیچ شبهه سز فکر ملتده تقرر ایدر .  
اوله اولججه ده ملت ، فکر بوشاغندن یقاسی  
قور تاریر ، او بوشاغک ریبه بر موجودیت قائم اولدیغی  
کوریر . اساساً بر ملت فکر آ بر موجودیت صاحب  
اولدقجه او مملکتده قولای قولای اثر صلاح  
کور یله من .

شمعی بوراده یالکز بر نقطه خاطره کابور  
عجبا دینلر اوله جقمیدر ، که بز بو وظیفه یی  
ایفا ایدم جکیز آما آلاجمز معاشدن نه خبر ! . .  
بز بویه بر مطالعه قارشوسنده قاله جق اولور سه ق  
دیه جکیز که دنیا ده فضیلت ، حجت ، و طنبور و رک  
هیچ بر زمان یاره ایله صائیله ماز . معدن یارچه لرینک  
تأثیر یله سوبان سوزلرده روح مخاطبه ذره قدر  
اجرای تأثیر ایدم من . اکر بز بو وطنی ، بو  
ملتی آجیور ، صمیم روحزله سویور سه هر  
بر لر من حجت ناعنه اورتمه آتیه لر ق شانی  
بر ماضیه مالک اولان بو قهرمان ملتی . شوفکر  
بوشاغندن قور تارمغه بتون موجودیتز ایله سی و اقدام  
ایلی بز .

ایشته کنج لک ، فقط علم و معرفت کنج لکی  
بو دیدکرمی یابار سه عقلم ایرر که ، بو وطن ،  
بو وطن معزز نائل فوز و فلاح اوله جق ، و شانی  
ماضیمز یکیدن احیا ایدلش بولنه جقدر . عکس  
تقدیر ده مسئله غریب ، غریب صفحاته کیرمکه  
یوز طوتار ، نیه اوغرا دیمز مزه زده شاشار قالیز  
چونکه و قتمزک بوش یره کچه سنه زمان هیچ ده  
مساعده کلدر . دیلر مکه خلاق ازل ، منور الافکار  
کچیلر مزه انصاف و مرحمت ، بو فلا کترده  
وطنمزه سلامتلر احسان بیورسون .

استرومجه لی

صالح ذکی

مذهب مادیونی رد و ابطال [۱]

مؤالی : جمال الدین افغانی  
مترجمی : حافظ حسین

انسانک ، شوعالم فانی به کلیسی ؛ انجیق بر عالم  
اعلایه مدار اعتلا و بر مقام واسع و فیضداره  
واسطه انتقال اوله جق کلائی تحصیل و ادخار

[۱] اوست طریی مدرسه اعتقاد لرنده در .

دکدر . بوعتقاد رحمت الهیه روحندن بر اسم  
هوادرکه سکینت و مسلمات سرینلکی ایله استر  
زیرا ، مسلمات ؛ عدل و محبتک ثمره سیدر . عدل  
و محبت ایسه اخلاق و سجاای حسنه نکه چیچکیدر .  
بونلرده صاحبی مواقع شروردن چورن ، وسائل  
شقاوتدن قورتاران ، بر کاشانه مدینه چیقاران  
و سر بر سعادته اجلاس ایدن عقیده مذکورده نکه  
اغاجلیدر .

بوعقیقه دهن محروم قالان هر هانکی بر صنف  
خالق تصور ایتده باق اونلرده شقاق ، نفاق ،  
کذب ، حيله ، رشوت ، اختلاس کی نیجه  
فناقلر کوره چکسک . اونلرده کی احتراصات ،  
قتال ، ابطال حقوق کی مناظر مظالمدن نه قدر  
متحیر اولاجقسک . علمه حفا ، نور معرفندن  
اعراض کی نه قدر مکاره حس ایله چکسک .

#### « خصال نکه »

قدم و ابتدای تعیین اولونامیان تاریخنه پرو  
ملنلرک توارث ایده کلدیکی و آننجق خالق دینک  
آنلرک نفسلرینده نقش ایلدیکی اوج خصلتندن  
بری حیادر .

« حیا » کندیسنه لوم و عتابی جلب و توبیخ  
و تعییبی توجیه ایدن شیء یا بمقدن و غندالناس  
اکسیک لک و کوچولک عد ایدیان بر شیه  
یا یشمقدن نفسک تأثر و انفعالیدر . حقیقه دهن  
دنیله بیلیرکه جمعیت بشریه نکه نظامی حفظ و نفوس  
بشریه یی ارتکاب شناییدن منع خصوصنده  
« حیانت » تأثیری یوزلرجه قانونلر و بیبکلرجه  
ضابطه مأمورلرک تأثیرلرندن ده شادتی  
و قوتلیدر . زیرا ؛ نفوس بشریه ؛ حیا پرده سی  
پیرتوب درکه ذلت و دناسته و دوشدیکی و کندیسندن  
صادر اولان اعماله مبالات ایتدیکی وقت ؛ جمعیت  
بشریه نکه نظام و آسایشی اخلا ایدن فناقلری  
اعدامدن باشقه هانکی جزا منع ایده بیلیر .

ایچون اولدینی جزم و اعتقاد ایتسنک فوائد  
و مقتضیاتندن بری ده شودر : شیو عقیده ایله  
دلیر اولان انسان ؛ جهالتک آنی حائل آمالی  
اوله بیلجک نقصه دوشورمسندن قورقار .  
عقیده مذکورده حکم و تأثیریه ؛ عقلی ؛  
علوم حقیقیه و معارف صافیله ایله تنویره قیام  
و تشبث ایلر . بوندن صکره اوکیسه نکه همتی ؛  
کندیسنه مودوع اولان قوه سامیه و مدارک  
عقلیه و خواص جلیله یی ماخلق لهنه صرف ایله  
ابرازه منصرف اولور . کلی عالم خفادن ساحه  
ظهوره تحلی ایدر . درجه قوه دهن محل فعله  
ارتقا ایدر . ساعات عمری چرکاب زائلدن  
تهذیب و تطهیر نفسه صرف ایلر . ملکات  
نفسیه سی تقویم و اخلاصده قصور ایتز . وجوه  
مشروع دهن کسب ماله میل ایدر . طرق خیانت  
و وسائل کذب و حیل دهن محترز اولور . ابواب  
رشوتدن قاچینیر . کوپک کی تبصصندن ، تیلکی  
کی حيله و خدعه بازلقدن صاقینیر . صکره  
قازانجی مناسب اولان یولده لایق اولدینی وجه  
و مقدار ایله اتفاق ایلر . قازانجی هیچ برابطله  
صرف ایتز ، حقوق عمومیه و یا حقوق شخصیه  
اولسون هیچ بر حددن غفلت ایلز .

شیو عقیده ، انسانی ؛ معارف حقیقیه ،  
اخلاق فاضله اوزرینه مؤسس مدینه ارشاد  
و سوق ایدنلرک قوتایی و ال طوغرو سیدر .  
هرکسک کندی حقوق و وظائفی بیلیمسندن  
وراه صواب و عدالت اوزره بولومسندن بشقه  
دیرمه کی اولمیان هیئت اجتماعیه نکه قوامی ایچون ؛  
شیو اعتقاد ال صاعلام مللدر .

بوعقیده ؛ بین الملل روابط و مناسباتی توثیق  
و تقویه ایچون ال قولای و سبله در چونکه حیل و  
روابط اقوام ؛ صدقه رعایت و حدود معاملاتده  
سلطان عدالته انقیاد و احترامدن بشقه برشی

یونان فیلسوف شهرى « سولون » بوملاحظه ايله هر هانكى چيرکين بر حرکت وعمله حتى بردفعه يالان سويلکه بيله اعدام جزاسنى تعين ايتشدرد. شرف نفس، خصالت حيانک لازم غير مفارقيدرد. دائره معاملاتک مدارسى ؛ سلسله نظامک التصافکاهى ، صحت عقود والزام احکامک موقوف عليک آنجق شرف وعزت نفسدر عهوده وفانک ملجأى يالکيز اودر . قولنده ، عملنده ، اخلاقده انسانه اعتادک سرمايه سى اودر . خصالت حياء بعينها ؛ ابا شيعه سى وغير نتيجه سيدر .

مشاهير علماء عثمانيين :

شمس الدين فنارى

۲

فنارى حضرتلى ؛ امور شرعيه ي حسن رؤيتدن ماعدا فوق العاده ذکاوت وفطائى حسيله پادشاهلر منک بزم استشاره ومذاکره سنه دخی داخل اوله رق امور مشکله ملکيه وسيايه ده عادتاً حلال مشکلات اولميدى .

بناء عليه کرک معاشلرى وکرک پادشاهلر منک عطيه لرى اومستحق انواع مکافات اولان نحرير بى مدائى اوقدر زنکين ايله مش ، که يالکيز تقد موجودى يوزالى بيک کيسه يه واروب اون بيک مجلد نفيس کتابة [۱] واون نفر دخی جوارنى برى بيکره مالک اولمش ، مع هذا بو قدر مالى کنديسته حلال عد اتيه رک : « کندى لوازمه صرف ايچون حلال آقچه يه لزوم وارد » ديه قزاق ايدر ايمش . مالکى اولدنى يوزالى بيک کيسه يى کويا کندينک عد اتيه رک يالکيز قزاقلى ايله کچمکه سى ايلدىکى ايچون البه وياقچه يک ساده بير حالده بولنور ايمش .

[۱] قاموس الاعلام : جلد ۳۴۳۶۵ ، شقاقى نعمانيه

جلد ۱ ص ۴۸ .

حتى خطيب زاده مرحوم ؛ ملا قسارى حضرتلى يک زياته استرقاب ايدرک بر کون چلبى سلطان محمدخان اول حضرتلى حضورنده ملا حضرتلرندن بحث ايلدکلى اسانده : فاضل من بورک احسن مصنف اتدن اولان « فصول بدايع » نام کتابة تزييف ايدوب صک قبولدن حک ايله مک ممکندر . فصولنى اصولندن تبیع کلام وفصل الخطابه فصل وقطع ايدوب مبدعات بدیعه بعده سى بر تعرييله تبديع وتبعيد ايلک بکا امر سهلدر . اول مقوله کتابة صاحبى تعظيم اولنوب صدر سعادتده اجلاس اولندوغى وضع الشى فى غير محله کى نام مقولدر . بدل غلط کى بين الفحول نام مقولدر [۱] . کى سوزلر ايله علمنه ومؤلفاته اعتراض دن صوکره آنک بوبله قزاقلى ايله کچينورم طرزنده کى غيرتى دخی بر نوع ریاکارلغه حمل ايدرک ايجه فصل وضمنده بولمشلر در . فقط فنارى حضرتلرينک اشبو غراب خصوصيه لرى منيات علميه سى وبو ملت اسلاميه وباخصوص عثمانيه سى سبق ايليان بونجه خدمات خيره سى انکاره اصلا جواز ويره من .

فنارى حضرتلى ؛ کرک ثروت يسارده کرک ثروت علميه ده شان وشرف ومناصب دولته واصل اولمش بولميدنى درجات همان هيچ برکيسه نك واصل اولميدنى مراتبدن اولوب جمعه کونلرى اقامتکاهندن جامع شريفه کيدرايکين بر جوق خلق کذرکاهى او زرينه ديزيلوب سلامه منتظر اولورلر ايمش . اقامتکاهى ايسه بروسه شهرنده کندى انشا کرده سى اولان جامع شريف ومدرسه ايله سلطان بايزيد خان حضرتلرينک قصر عاليلرى آره سنده مبنى ايمش .

بيلديرم سلطان بايزيد خان حضرتلرينک ، فنارى يه احسانلرى يک زياته اولدنى حالده

[۱] شقاقى نعمانيه جلد ۱ ص ۵۰